

Liite nro 1
Ptlk 35 §

PIEKSÄMÄEN KAUPUNGIN PÄIHDESTRATEGIA

TAUSTA-AINEISTO

Päivitetty 4/2011

I PÄIHDESTRATEGIAN TAUSTA-AINEISTO / PÄIHDEINDIKAATTORIT

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN INDIKAATTORIT

Alla olevien indikaattoreiden tulkinnessa on huomioitava vuoden 2007 alussa tapahtunut kuntien yhdistyminen. Aiemmat entisen Pieksämäen kaupungin korkeammat luvut ovat pienentyneet, kun entisen Pieksänmaan tulokset on yhdistetty niihin (yhdistäminen näkyy näissä 2000 -luvun tuloksissa).

1. Tupakointi

Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (288), Pieksämäki

Sotkanet

Taulukko 1

		2002	2004	2006	2008	2010
Iisalmi	yhteensä	23,76	22,26	19,68	16,19	
Imatra	yhteensä	23,07	25,11	27,67	24,78	
Pieksämäki	yhteensä	20,53	15,05	18,27	16,56	16
Varkaus	yhteensä	22,70	18,86		20,32	
Etelä-Savo	yhteensä	21,87	20,16	16,85	14,14	15
Koko maa	yhteensä	20,83	17,66	14,0	15,13	16

Indikaattori ilmaisee kerran päivässä tai useammin tupakoivien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kyselyyn vastanneista ko. ikäluokassa. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan päivittäinen tupakointi on vähentynyt 2000-luvulla valtakunnallisesti. Pieksämäellä Meriluodon koulu, Siilin koulu ja Lukio ovat osallistuneet kouluterveyskyselyyn vuodesta 1996 joka toinen vuosi. Pieksämäellä nuorten tupakointi on yleisempää kuin valtakunnassa keskimäärin (14%) Päivittäinen tupakointi kääntyi vuoden 2004 jälkeen Pieksämäellä jostain syystä uudelleen nousuun.

2. Humalajuominen

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (289) Pieksämäki

Sotkanet

Taulukko 2

		2002	2004	2006	2008	2010
Iisalmi	yhteensä	23,91	24,43	19,32	23,31	
Imatra	yhteensä	18,35	21,41	25,44	18,35	
Pieksämäki	yhteensä	19,17	20,97	15,22	15,17	15
Varkaus	yhteensä	25,21	22,87	14,62	13,42	
Etelä-Savo	yhteensä	21,04	23,98	16,14	13,88	13
Koko maa	yhteensä	19,49	21,63	17,49	16,48	16

Indikaattori ilmaisee alkoholia tosi humalaan asti vähintään kerran kuukaudessa käyttävien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kyselyyn vastanneista ko. ikäluokassa.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan humalajuominen väheni vuoteen 2003 asti, mutta lisääntyi

vuonna 2004. Humalajuomisen yleistymiseen on voinut vaikuttaa alkoholiverotuksen aleneminen 1.3.2004. Viro liittyi EU:iin 1.5.2004. Vuonna 2006 humalajuominen kääntyi kuitenkin taas laskuun myös valtakunnallisesti. Pieksämäellä lasku on ollut melko tasaista koko 2000 -luvun. Samalla täysin raittiiden määrä näissä ikäluokissa on lisääntynyt. Käytännön työssä on kuitenkin huomattu, että ne nuoret, jotka juovat humalahakuisesti, juovat entistä enemmän ja useammin. Lisäksi heille kasaantuu muita ongelmia herkemmin.

3. Laittomien huumeiden kokeilu

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista (290) Pieksämäki Sotkanet

Taulukko3

		2002	2004	2006	2008	2010
Iisalmi	yhteensä	7,43	5,19	5,92	3,54	
Imatra	yhteensä	4,48	8,59	9,54	6,29	
Pieksämäki	yhteensä	7,66	6,78	4,66	7,12	5
Varkaus	yhteensä	11,04	7,23	4,09	3,79	
Etelä-Savo		7,05	6,65	4,43	5,20	5
Koko maa	yhteensä	8,92	7,18	6,0	6,17	8

Indikaattori ilmaisee ainakin kerran marihuanaa, hasista, ekstaasia, Subutexia, heroiinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä tai muita vastaavia huumeita kokeilleiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kyselyyn vastanneista ko. ikäluokassa.

Indikaattori on muodostettu useasta erillisestä kysymyksestä. Tulokset yksittäisistä kysymyksistä on tilattavissa maksua vastaan Stakesista. Kouluterveyskyselyn mukaan yksittäisistä huumeita yleisimmin oli kokeiltu hasista tai marihuanaa.

Indikaattorin tulkinnassa on hyvä huomioida vastaustilanteen erityisyys. Oppilaat täyttävät kyselyn opettajan valvonnassa, mutta oppilailla voi olla sosiaalisia paineita vastata liioitellen mikäli muut oppilaat pyrkivät näkemään vastauksia. Lainvastaisuuden vuoksi tilastotietoa huumausaineiden käytöstä on vaikeampi saada kuin päihteiden käytöstä. Tämän vuoksi paikallisella tiedolla on tärkeä merkitys huumausainekysymysten tulkinnassa. Paikallisessa tulkinnassa kannattaa hyödyntää muun muassa poliisien ja terveydenhuollon tietämystä.

Laittomien huumeiden kokeilu on vähentynyt kouluterveysaineistossa Pieksämäellä kuten muuallakin Suomessa 2000-luvulla. Vanhemmissa ikäluokissa laittomien huumeiden kokeilu yleistyy jonkin verran (kts. poliisin tilastot jäljempänä). Vuonna 2002 Pieksämäen Lukiossa peräti 19% ilmoitti kokeilleensa vähintään kerran laittomia huumeita. Luku oli v. 2006 Pieksämäen lukiossa 8%.

4. Vanhemmuuden puute

Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (284) Pieksämäki

Sotkanet

Taulukko 4

		2002	2004	2006	2008
Iisalmi	yhteensä	22,70	23,07	23,98	20,48
Imatra	yhteensä	20,60	21,29	23,44	23,89
Pieksämäki	yhteensä	21,75	18,79	17,40	22,54
Varkaus	yhteensä	17,05	20,01	19,50	20,03
Etelä-Savo	yhteensä	21,98	22,73	21,66	20,47
Koko maa	Yhteensä	21,86	23,15	21,91	22,24

Indikaattori ilmaisee vanhemmuuden puutetta kokoneiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kyselyyn vastanneista ko. ikäluokassa. Vanhemmuuden puute koostuu seuraavista: vanhemmat eivät tunne oppilaan ystäviä, eivät tiedä missä he viettävät viikonloppuillaan, oppilas ei pysty keskustelemaan vanhempiensa kanssa asioistaan eivätkä saa kotoa apua kouluvaikeuksiin. Indikaattoriin on otettu mukaan ne vastaajat, jotka saivat summamuuttujasta enemmän kuin kolmasosan maksimipisteistä.

5. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15–24 –vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä (750) Pieksämäki

Sotkanet

Taulukko 5

		2002	2004	2006	2008
Iisalmi	yhteensä	3,7	4,0	8,0	10,1
Imatra	yhteensä		2,7		7,9
Pieksämäki	yhteensä	3,6	4,1	2,5	1,8
Varkaus	yhteensä	3,5	2,8	2,2	1,9
Etelä-Savo	yhteensä	2,1	2,5	2,2	4,1
Koko maa	Yhteensä	2,7	2,6	2,4	3,7

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana alkoholi, huumeaine, lääkeaine tai korvikkeet - päädiagnooseilla sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleiden 15–24-vuotiaiden osuuden tuhatta vastaavanikäistä kohden. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa.

Päihteiden käytön vuoksi sairaalahoitoa tarvinneiden 15–24 -vuotiaiden määrä suhteutettuna ko. ikäluokkaan kuvaa osaltaan päihteiden käytön aiheuttaman sairastavuuden määrää ja niiden vaikeusastetta. On kuitenkin huomattava, että sairaalahoidon määrä riippuu myös käytettävissä olevista resursseista (esim. miten päihteisiin liittyvää sairaalahoitoa ja/tai avohoitoa alueella tarjolla) sekä vallitsevista hoitokäytännöistä.

**6. Poliisin tietoon tulleet nuorten päihderikokset ja päihdekiinniotot, 15–25- vuotiaat
Pieksämäellä
Pieksämäen poliisin tilastot**

6.1 Rattijuopumukset

	2002	2004	2006	2008	2009
15-17 v	1	2	0	6	2
18-20 v	8	9	4	8	15
21-25 v	9	7	9	16	22
yhteensä	18	18	13	30	39

6.2 Päihdekiinniotot (Päihtymyksen takia poliisin säilöön ottamat)

	2002	2004	2006	2008	2009
< 15 vuotiaat	0	4	3	0	1
15-17 v	18	18	13	13	5
18-20 v	54	69	34	26	43
21 - 25	136	180	139	62	47
yhteensä	208	271	189	101	96

6.3 Huumausainerikokset

	2002	2004	2006	2008	2009
< 15 v	1	0	0	0	0
15-17 v	6	2	1	1	1
18-20 v	11	7	6	3	6
21-25 v	5	0	16	10	5
Yhteensä	22	9	23	14	12

1. Alkoholijuomien kulutus

Sotkanetin indikaattori ilmaisee vuoden aikana kunnan alueella Alkon myymälöistä myydyin ja kunnan alueella sijaitseviin elintarvike-
liikkeisiin, kioskeihin, huoltoasemille ja anniskeluravintoloille toimitettujen alkoholijuomien määrän 100 %:n alkoholina laskettuna litroina jokaista vastaavalla alueella asuvaa kohden. Indikaattori kuvaa alkoholijuomien **tilastoidun** myynnin määrää asukasta kohden.

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa (Sotkanet id:714)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	10,4	10,8	11,1	11,6	11,2	11,0
Imatra	yhteensä	10,9	11,2	11,4	12,2	12,0	11,8
Jämsä	yhteensä	9,2	8,6	8,8	9,6	9,5	9,4
Varkaus	yhteensä	10,6	10,9	11,1	11,5	11,2	10,8
Ylivieska	yhteensä	9,5	9,8	9,6	9,9	10,0	9,6
Pieksämäki	yhteensä	8,1	8,3	8,3	8,6	8,7	8,5
Koko maa	yhteensä	8,2	8,2	8,4	8,7	8,5	8,3

Tilastoidun alkoholikulutuksen lisäksi alkoholijuomien kokonaiskulutus sisältää ns. **tilastoimattoman** alkoholikulutuksen eli turistien matkoilta tuoman alkoholin, laillisen ja laittoman kotivalmistuksen, korvikkeet ja salakuljetetun alkoholin. Tilastoimattomasta kulutuksesta ei ole

kuntakohtaisia tai seutukunnallisia arvioita.

Pieksämäellä tilastoitu alkoholin kulutus on tarkasteluajankohtana ollut valtakunnallista keskitasoa.

2. Päihdehuollon avopalvelut

Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta (Sotkanet id:1271)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	12,2	12,8	14,2	14,3	16,1	11,9
Imatra	yhteensä	25,7	12,2	12,8	17,1	17,3	12,3
Jämsä	yhteensä	16,6	16,4	15,2	14,6	15,4	15,9
Varkaus	yhteensä	15,2	14,9	19,7	21,0	21,4	20,7
Ylivieska	yhteensä	17,2	17,7	14,4	15,0	14,9	14,2
Pieksämäki	yhteensä	1,1	3,2	13,0	11,3	13,1	12,8
Koko maa	yhteensä	9,2	9,3	9,5	9,7	10,0	9,7

Päihdehuollon avopalveluiden indikaattori ilmaisee kuntien kustantamia päihdehuollon avopalveluita vuoden aikana A-klinikoilla tai nuorisoasemilla käyttävien asiakkaiden määrää tuhatta asukasta kohden. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Asiakkaiden lukumäärään vuoden aikana lasketaan kukin henkilö vain kerran riippumatta kuinka monta kertaa hän on ollut asiakkaana.

A-klinikoilla asiakkaiden määrä suhteutettuna koko väestöön kuvaa osaltaan alkoholin ja huumeiden käytön aiheuttamia ongelmien määrää ja niiden vaikeusastetta. On kuitenkin

huomattava, että kuntien tarjoamien päihdehuollon avopalveluiden määrä riippuu myös käytettävissä olevista resursseista sekä vallitsevista käytännöistä..

Pieksämäellä avopalveluiden tarjonta on ollut vähäistä ennen vuotta 2005 ja on oletettavaa, että avopalveluasioinnit ovat tapahtuneet lähinnä terveyskeskuksissa ja sosiaalitoimistoissa. Päihdepoliklinikka- toiminnan käynnistyminen näkyy myönteisesti tilastossa.

3. Päihdehuollon laitoshoido

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1000 asukasta

(Sotkanet id:1270)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	0,3	0,2	0,3	7,4	9,6	7,9
Imatra	yhteensä	9,1	10,2	7,0	7,2	6,2	6,9
Jämsä	yhteensä	1,5	1,4	1,8	2,4	1,4	1,0
Varkaus	yhteensä	1,3	1,3	1,0	1,0	0,6	0,8
Ylivieska	yhteensä	2,3	2,0	2,1	2,6	2,2	3,1
Pieksämäki	yhteensä	3,0	3,7	3,3	2,7	3,1	4,1
Koko maa	yhteensä	3,2	3,2	3,3	3,2	3,2	3,2

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana päihdehuollon katkaisu- ja kuntoutusyksiköissä laitoshoidossa olleiden asiakkaiden osuuden tuhatta asukasta kohden. Tiedot kattavat kunnan päihdepalvelujen oman tuotannon ja palvelujen ostot ns. kunnan kustantamat palvelut. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa.

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleiden määrä suhteutettuna koko väestöön kuvaa osaltaan alkoholin ja huumeiden käytön aiheuttamia ongelmien määrää ja niiden vaikeusastetta. Kuntien kustantaman laitoshoidon määrä riippuu kuitenkin myös käytettävissä olevista resursseista sekä vallitsevista hoitokäytännöistä.

Tätä indikaattoria on syytä tarkastella rinnan Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat tuhatta asukasta kohden –indikaattorin (1278) kanssa. Mikäli laitospalveluja tai niiden ostosopimusta ei kunnassa ole, näkyvät asiakkaat todennäköisesti sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla. Laitospalvelujen vähäinen käyttö ei näin ollen välttämättä kerro palvelujen vähäisestä tarpeesta, vaan siitä miten näitä palveluja on saatavilla.

Pieksämäen päihdehuollon laituskuntoutuksen määrä on jonkin verran suurempi kuin valtakunnallinen keskitaso.

4. Päihdesairauksien hoitopäivät sairaaloissa ja terveyskeskuksissa

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta (Sotkanet id:1278)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	6,2	7,4	7,5	7,4	9,1	8,7
Imatra	yhteensä	4,8	4,1	3,9	4,5	6,7	7,5
Jämsä	yhteensä	4,3	4,1	5,0	5,4	4,9	3,9
Varkaus	yhteensä	5,1	5,7	5,6	6,1	6,2	6,1
Ylivieska	yhteensä	5,2	4,6	4,2	5,4	5,1	4,2
Pieksämäki	yhteensä	5,4	6,4	6,2	5,0	4,7	4,4
Koko maa	yhteensä	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,9

Indikaattori perustuu Stakesin Terveystieteen tutkimuskeskuksen hoitoilmoitusrekisteriin (HILMO).

Tietosisältö: Terveystieteen tutkimuskeskuksen laitoshoidon sekä päiväkirurgian. Kerättäviä tietoja ovat mm. asiakkaan tunnistetiedot, ikä, sukupuoli, kotikunta, hoitoon liittyvä hoitoaika, diagnoosi- ja toimenpidetiedot sekä tiedot hoitoon lähettävästä tahosta sekä jatkohoitopaikasta. Tiedot kerätään asiakas/potilaskohtaisesti hoitajakson päättyessä sekä vuoden lopussa laitoksissa sisällä olevista potilaista. Tiedot ilmoittaa palvelun tuottaja. Hoitoilmoituksista kootaan valtakunnallinen terveystieteen tutkimuskeskuksen hoitoilmoitusrekisteri. Hoitoilmoitusrekisterin tiedoilla voidaan kuvata laitoshoidon käyttöä eri potilas- ja asiakasryhmissä, laitoshoidon palvelurakennetta, potilasvirtoja ja -varantoja sekä hoidosta aiheutuvia kustannuksia.

Pieksämäellä päihdesairauksien takia sairaaloissa ja terveyskeskuksissa hoidettujen potilaiden määrä on jonkin verran maan keskiarvoa suurempi.

Etelä-Savon sairaanhoitopiiri

LÄÄKE- JA PÄIHDEDG:N (F10-F19) HOITOPÄIVÄT V. 2006, 2009-2010

(=lääkkeiden ja päihteiden aiheuttamat elimelliset aivo-oireyhtymät ja käyttäytymishäiriöt)
PIEKSÄMÄEN OSALTA (sisältää Pieksänmaan)

Dg F10-F19	v. 2006	v. 2009	v. 2010 (9 kk)	1-7 kk -07	1-7 kk -06
Moision sairaalassa	327	310	66	278	226

Vuoden 2010 aikana Moision sairaalan päihdeasiakkaita hoitava osasto lopetti toimintansa. F10 – F19 –diagnoosi-pohjaisten hoitopäivien tilastotietoihin tulee suhtautua kriittisesti.

5. Päihdehuollon kustannukset

Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas

(Sotkanet id:1273)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	9,4	9,7	11,7	10,6	6,5	6,4
Imatra	yhteensä	19,0	19,6	21,2	19,8	16,9	22,5
Jämsä	yhteensä	9,3	10,5	9,9	8,7	11,4	22,1
Varkaus	yhteensä	25,8	21,9	24,8	22,3	23,6	24,5
Ylivieska	yhteensä	29,0	23,5	25,9	20,1	27,6	26,5
Pieksämäki	yhteensä	15,3	16,7	14,7	18,8	23,1	70,9
Helsinki	yhteensä	45,1	42,9	49,3	52,1	53,9	54,8
Koko maa	yhteensä	21,4	22,6	24,4	26,3	28,6	29,9

Sotkanetin päihdehuollon kustannuksia osoittava indikaattori ilmaisee kuntien kustantamien päihdehuollon erityispalveluihin sekä raittiustyöhön suunnattujen palveluiden nettokustannuksia asukasta kohden. Nettokustannukset lasketaan vähentämällä käyttökustannuksista käyttötuotot.

Päihdehuollon nettokustannusten määrä suhteutettuna koko väestöön kuvaa osaltaan alkoholin ja huumeiden käytön aiheuttamia ongelmien määrää ja niiden yleisyyttä. On kuitenkin huomattava, että kuntien kustantamien palveluiden määrä riippuu myös kuntien käytettävissä olevista resursseista, rahavirtojen ohjauspainotuksista sekä vallitsevista käytännöistä.

Kattavaa ja vertailukelpoista 'kuntamittaria', jossa päihdehuollon nettokustannukset olisivat täysin vertailukelpoisia, on mahdotonta saada rakennettua. Päihdepalvelut järjestetään kunnissa eri tavoin, jolloin myös päihteisiin liittyvät kustannukset näkyvät eri tavoin. Päihdehuollon nettokustannukset voivat antaa vain viitteellisen kuvan päihdeongelmien laajuudesta, sillä päihdehuollon nettokustannukset näyttävät pienen osan päihdepalveluista aiheutuvista kustannuksista. Päihdehuollon nettokustannuksissa eivät näy esimerkiksi sairaaloissa ja terveyskeskuksissa tehty päihdetyö, eivätkä päihde-ehtoiset asumispalvelut, mikäli ne on kunnassa kirjattu osaksi yleisiä asumispalveluita.

6. Päihtyneiden säilönnöt

Päihtyneiden säilönnöt / 1 000 asukasta

(Sotkanet id:3094)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	35,1	37,3	38,9	36,1	32,8	30,9
Imatra	yhteensä	24,1	22,9	26,8	24,0	23,9	16,0
Jämsä	yhteensä	24,4	23,9	25,8	28,0	19,8	20,8
Varkaus	yhteensä	44,0	39,4	32,2	34,8	38,5	30,4
Ylivieska	yhteensä	21,7	24,6	21,2	19,4	17,6	17,6
Pieksämäki	yhteensä	50,7	54,3	48,2	46,4	38,4	33,1

Koko maa	yhteensä	20,2	19,4	18,9	18,4	17,6	16,3
----------	----------	------	------	------	------	------	------

Indikaattori ilmaisee päihtymyksen vuoksi säilöön otettujen osuuden tuhatta asukasta kohti. Indikaattori kertoo osaltaan myös viranomaisten aktiivisuudesta ja resursseista. Säilöönotto päihtymyksen vuoksi tehdään henkilön turvaamiseksi.

Poliisi toimittaa päihtyneen henkilön selviämisasemalle tai muuhun päihtyneiden selviämispaikkaan. Kunnilla voi olla omia selviämisasemia, tai kunnat ostavat järjestöjen tuottamia selviämisasemapalveluja. Selviämisasemien vähäisyyden vuoksi poliisi joutuu yleensä sijoittamaan päihtymyksen vuoksi säilöön otetut putkatiloihin. Koska kaikilla poliisilaitoksilla ei ole ympäri- vuorokautista päivystystä, saatetaan päihtyneitä joutua kuljettamaan pitkiäkin matkoja.

Pieksämäeltä puuttuu selviämisasema, joten päihtymykseen liittyvät säilöönnotot merkitsevät poliisin putkaan toimittamista. Säilöönottojen lukumäärä vertailukuntiin ja maan keskiarvoon nähden on huomattavan korkea.

7. Rattijuopumukset, putkapidätykset, huumerikokset

Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1000 asukasta

(Sotkanet id:3089)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	8,6	7,8	6,3	6,1	6,5	6,0
Imatra	yhteensä	7,7	6,9	7,4	7,3	5,6	5,3
Jämsä	yhteensä	6,6	6,7	6,0	7,6	6,1	6,4
Pieksämäki	yhteensä	4,6	6,5	4,9	5,8	4,0	5,3
Varkaus	yhteensä	7,8	6,1	6,8	7,4	5,7	5,0
Ylivieska	yhteensä	6,3	6,3	5,9	8,00	5,8	5,0
Koko maa	yhteensä	5,2	4,9	4,9	5,2	4,8	4,3

Indikaattori kuvaa paitsi rattijuoppoon itseensä, myös ympäristöön kohdistuvaa turvallisuusriskiä. Alkoholin kulutuksen kasvun rinnalla myös rattijuopumukset ja rattijuopumushenkilövahinkojen määrä on kasvanut. Rattijuopumus-indikaattori on osittain riippuvainen viranomaisten aktiivisuudesta, sillä paljon rattijuopumuksia jää myös kirjaamatta ja paikkakunta-kohtaiset erot voivat olla suuriakin riippuen esimerkiksi poliisin resursseista ja paikallisesta kulttuurista. Myös alaikäisten moporattijuopumukset ovat tärkeä tarkasteltava asia. Liikennevirtatutkimukset täydentävät poliisin tietoon tulleiden rattijuopumusten antamaa kuvaa rattijuopumusten yleisyydestä. Rattijuopumusten yhteydessä on hyvä pohtia myös niiden yhteyttä anniskelupaikkaverkoston läheisyyteen.

**POLIISIN TILASTOA KOTIHÄLYTYKSISTÄ, PÄIHDEKIINNIOTOISTA
JA HUUMAUSAINERIKOKSISTA PIEKSÄMÄEN OSALTA**

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kotihälytykset	388	456	510	534	384	415	417
Päihdekiinniotto	817	1 071	1 137	1 000	951	780	666
Huumausainerikokset	21	15	62	47	17	27	21

**RATTIJUOPUMUKSISTA JA HUUMAANTUNEENA AJAMISESTA
PIEKSÄMÄEN OSALTA**

Ilmoitettu kpl arviona	Rattijuopumus, huumaantuneena ajaminen	Törkeä rattijuopumus	Yhteensä
v. 2003	39	69	108
v. 2004	28	69	97
v. 2005	48	88	136
v. 2006	42	60	102
v. 2007	34	36	70
v. 2008	31	50	81
v. 2009	46	60	106

8. Lastensuojelu

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 -vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (Sotkanet id:191)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	1,1	1,1	1,1	1,5	1,5	1,7
Imatra	yhteensä	1,9	2,3	2,1	2,2	2,1	2,0
Jämsä	yhteensä	0,9	0,7	0,8	1,0	1,3	1,7
Pieksämäki	yhteensä	0,9	1,0	0,9	1,1	1,2	1,5
Varkaus	yhteensä	1,2	1,3	1,2	1,3	1,5	1,8
Ylivieska	yhteensä	0,9	1,0	0,9	1,1	1,1	1,3
Koko maa	yhteensä	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 -vuotiaiden lasten osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Sisältää kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena

sijoitetut, kiireellisesti huostaan otetut, huostaan otetut, tahdonvastaisesti huostaan otetut, jälkihuollossa olevat sekä yksityisesti sijoitetut 0-17-vuotiaat lapset.

Luvut sisältävät kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrät. Mukana luvuissa ovat myös avohuollon tukitoimena sijoitetut lapset ja nuoret. Kokonaiskuvan saamiseksi kodin ulkopuolelle sijoitettujen rinnalla voi tarkastella lastensuojelun avohuollon piirissä olevien lasten ja nuorten määriä ja osuuksia.

Kodin ulkopuolelle sijoitusten taustalla voivat olla niin vanhemmista kuin lapsistakin johtuvat syyt. Usein taustalla on päihteiden käyttö. Tämän indikaattorin rinnalla olisi hyvä tarkastella lastensuojeluilmoitusten pitkän aikavälin tilastoja, joissa ilmenevät muutokset heijastuvat myös huostaanottoilastoihin. Avohuollon tukitoimien lisääminen voi vähentää sijoitusten määrää, mutta samalla se voi lisätä huostaanottojen määrää kun lastensuojelullisia toimenpiteitä vaativia tilanteita tulee enemmän esille.

Vaikka valtakunnallisesti ei ole saatavissa tilastotietoa päihteiden käytön yhteydestä huostaanottoihin tai avohuollon tukitoimiin, antavat paikalliset selvitykset jotain kuvaa päihde-ehtoisten huostaanottojen yleisyydestä. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla (2005) tehdyn selvityksen mukaan vanhempien päihdeongelmat olivat yleisin alle 12-vuotiaiden lasten huostaanoton tarvetta aiheuttava tekijä. 13-17 -vuotiailla nuorilla nuoren oma päihteiden käyttö oli tekijänä yli kolmanneksessa huostaanotoista.

**Pieksämäellä huostaan otetut lapset,
Huostaanoton syynä päihteiden käyttö**

Vuosi	Lapsia / Huostaanottojen kokonaismäärä vuosittain
v. 2005	6 / 10
v. 2006	1 / 1
v. 2007	5 / 5
v. 2008	- / 5
v. 2009	4 / 10
v. 2010	1 / 3

**Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17 -vuotiaita vuoden aikana, %
vastaavanikäisestä väestöstä (Sotkanet id:1245)**

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	10,7	10,9	11,5	10,5	10,5	8,0
Imatra	yhteensä	6,3	5,1	5,1	6,6	8,6	9,3
Jämsä	yhteensä	3,1	3,1	3,8	4,4	5,2	0,8
Pieksämäki	yhteensä	4,1	4,4	5,0	5,8	8,3	9,0
Varkaus	yhteensä	7,5	6,2	5,5	6,7	6,5	13,2
Ylivieska	yhteensä	3,1	3,0	4,4	5,9	5,0	4,5
Koko maa	yhteensä	5,0	4,9	5,0	5,3	5,4	5,8

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olevien 0-17 -vuotiaiden lasten osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Lapsella tarkoitetaan lastensuojelulain (3§) mukaan henkilöä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta. Nuorella tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole täyttänyt 21 vuotta.

Avohuollon tukitoimet käsittävät lapsen ja nuoren tukiasumisen, toimeentulon, koulunkäynnin ja harrastamisen turvaamisen sekä muut tarpeen vaatimat tukitoimet. Avohuollon tukitoimiin kuuluvat myös perheen tuki ja kuntoutus. Huom! Ei sisällä avohuollon tukitoimena tehtyjä sijoituksia.

Luvut ilmaisevat lastensuojelun avohuollon piirissä olevien lasten ja nuorten määriä ja osuuksia. Mukana luvuissa ovat myös avohuollon tukitoimena sijoitetut lapset ja nuoret, jos he ovat ennen sijoitustaan olleet lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä. Kokonaiskuvan saamiseksi avohuollon tukitoimia koskevien tietojen rinnalla voi tarkastella kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määriä ja osuuksia.

9. Asumispalvelut

Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta

(Sotkanet id:1272)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iisalmi	yhteensä	0	0	0	11,7	0	0,5
Imatra	yhteensä	0	0	0	0	0,2	0,4
Jämsä	yhteensä	0,1	0,2	0,2	0,4	0,3	0,4
Pieksämäki	yhteensä	0,9	1,0	1,0	0,5	0,7	0,8
Varkaus	yhteensä	1,6	1,3	2,0	1,5	1,2	1,3
Ylivieska	yhteensä	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1
Koko maa	yhteensä	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2	1,2

Indikaattori ilmaisee kuntien päihdehuollon asumispalveluita vuoden aikana päihdehuollon asumispalveluyksiköissä tai ensisuojoissa käyttävien asiakkaiden määrää tuhatta asukasta kohden. Päihdehuollon asumispalveluita käyttävien määrä suhteutettuna koko väestään kuvaa osaltaan alkoholin ja huumeiden käytön aiheuttamia ongelmien määrää ja niiden vaikeusastetta. Osaksi päihdeasiakkaille suunnatut asumispalvelut toteutetaan osana kunnan sosiaalihuollon yleisiä asumispalveluja, joista ei ole saatavissa eritellysti tietoja päihdeasiakkaiden osuudesta asumispalveluissa. On lisäksi huomattava, että kuntien tarjoamien asumispalveluiden määrä riippuu myös käytettävissä olevista resursseista sekä vallitsevista käytännöistä.

Tulkinta Kunnan avainpäihdeindikaattoreihin liittyen:

Asumispalveluiden puutteellisuus voi näkyä asunnottomien ja tilapäissuojien käyttäjien määrässä. Asunnottomuus painottuu isoihin keskuksiin, erityisesti pääkaupunkiseudulle.

HUOLTOKODIN JA TURVAKODIN KÄYTTÖASTE 2005 – 2010
PÄIVÄKESKUKSEN KÄVIJÄMÄÄRÄT 2005 – 2010

Vuosi	Huoltokoti / käyttöpäivää	Huoltokodin käyttöaste %	Turvakoti / käyttöpäivää	Päiväkeskus / kävijää
2005	2 302	79	61	2 181
2006	2 358	81	62	2 191
2007	2 499	85,6	20	2 514
2008	2 146	73,5	15	3 044
2009	2 204	75,5	38	3 999
2010	2 547	87,2	52	3 512

10. Työvoimahallinnon asiakkuudet

Työministeriön määrärahaa pitkäaikaistyöttömien eläkemahdollisuuksien selvittelyyn (ELMA) on saatu vuodesta 2003 alkaen. Pieksämäen TE-toimiston ELMA-määrärahan suuruus on vaihdellut 26 270 eurosta 57 000 euroon.

Pieksämäen TE-toimiston on ostanut eläke-selvittelyn pääasiassa Mikkelin keskussairaalan kuntoutusylilääkäri Martti Solismaalta, lisäksi em. palveluja on ostettu Pieksämäen psykiatrian poliklinikalta. ELMAAn liittyvä paperityö on ostettu Pieksämäen kaupungin terveystoimelta (Silmäpoliklinikka/osastosihteeri Leena Seppälä).

ELMA-SELVITTELYSSÄ OLLEET ASIAKKAAT V. 2004-2010

vuosi	asiakkaat yhteensä	päihde-dg.	prosenttiosuus
2004	87	56	64 %
2005	90	56	62 %
2006	55	30	56 %
2007	36	21	59 %
2008	35	23	65 %
2009	36	15	42 %
2010	55	29	53 %
yhteensä	394	230	57 %

Kaaviossa näkyy kuinka monta henkilöä kunakin vuonna on tutkittu ja kuinka monella tutkituista on todettu joko päädiagnoosina tai toisena diagnoosina päihdesairaus.

Eläkemyöntöprosentti on vaihdellut 70-80 % vuosina 2001-2009, joten sitä kautta pitkäaikaistyöttömien määrä on vähentynyt huomattavasti.

Pitkäaikaistyöttömien aktivointi

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta tuli voimaan 1.9.2001. Laki velvoittaa kotikunnan järjestämään kuntouttavaa työtoimintaa sitä haluaville aktivointiehdon piiriin kuuluville työttömille.

Aktivointiehdon piiriin kuuluvat:

alle 25-vuotiaat

- joiden pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana ollut toimeentulotuki
- jotka ovat saaneet työmarkkinatukea 180 päivältä viimeisen 12 kk:n ajalta
- jotka ovat saaneet 500 päivää työttömyysturvaa

yli 25-vuotiaat

- joiden pääasiallinen toimeentulo on 12 kk:n aikana ollut toimeentulotuki
- jotka ovat saaneet työmarkkinatukea 500 päivää
- jotka ovat saaneet 500 päivää työttömyysturvaa + 180 päivää työmarkkinatukea

Kuntouttavassa työtoiminnassa henkilö voi olla 3-24 kk, työaika viikossa 4-40 tuntia. Valtionapu päivää kohti on 10,09€.

Valtionapu kuntouttavaan työtoimintaan v. 2004-2010

VUOSI	KUNTA	VALTIONAPU €	HENKILÖÄ yht.
2004	Pieksämäki	1009	4
2005	Pieksämäki	797	3
2006	Pieksämäki	2 694	6
2007	Pieksämäki	5 105	12
2008	Pieksämäki	20 523	<u>32</u>
2009	Pieksämäki	19 463	<u>37</u>
2010	Pieksämäki	<u>49 461</u>	<u>104</u>

Taulukossa on vertailtu valtionavun suuruutta sekä henkilömääriä.

Kuntouttavan työtoiminnan käyttö on lisääntynyt kaupungin tehtyä ostopalvelusopimuksen Savonetin kanssa, sopimus tehty v. 2009 Keski-Savon hoivakehityksen ja v. 2010 Bovallius Säätiön kanssa.

Kaupungilla on kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja toiminut toukokuusta 2010 alkaen, jonka jälkeen työtoimintaa on voitu toteuttaa myös kaupungin omissa työkohteissa. Kuntouttavaan työtoimintaan ohjatuista noin 2/3-osalla on päihdetaustaa. Työtoiminta on päihdeongelmaisen ensimmäinen askel kohti työelämää. Asiakas tarvitsee kuntouttavassa työtoiminnassa onnistuakseen rinnalleen Päihdepoliklinikan palvelut ja kiinnipitävän, jalkautuvan työntekijän (Räätäli-hanke, KeepIt-hanke).

Valtio ja kunta jakavat työttömyydestä aiheutuvat kustannukset

Työmarkkinatuen, toimeentulotuen ja kuntien valtionosuuksien uusi rahoitusmalli otettiin käyttöön vuoden 2006 alussa ja sen tavoitteena on kannustaa erilaisten toimenpiteiden lisäämistä ja laadun parantamista paikallisena yhteistyönä.

Pitkäaikaistyöttömille maksettavan työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitusta on yhtenäistetty. Kun henkilölle on maksettu työmarkkinatukea yli 500 työttömyyspäivältä, työttömyydenaikaisen työmarkkinatuen rahoittavat uudistuksen myötä valtio ja kunta puoliksi. Valtio vastaa edelleen muille työttömille maksettavasta työttömyydenaikaisesta työmarkkinatuesta, työllistymistä edistävästä toimenpiteiden (työvoimakoulutus, työharjoittelu, työelämävalmennus, työkokeilu, kuntouttava työtoiminta) aikaisesta työmarkkinatuesta ja ylläpitokorvauksista sekä työmarkkinatukimäärärahoista työnantajalle maksettavista tuista.

Pieksämäen kaupungin maksuosuus on pienentynyt, vuonna 2007 maksuosuus oli 492 797 €, vuonna 2008: 432 101 €, vuonna 2009: 437 318 € ja vuonna 2010: 415 149 €.

Työtoiminnan ohjaajan palkkauksen jälkeen työtoiminta on lisääntynyt ja samalla vaikuttanut kunnan maksuosuuden pienentymiseen.

Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki

Pieksämäki

<u>Aika</u>	<u>Sukupuoli</u>	<u>Kunnan osuus euroa</u>
-------------	------------------	---------------------------

2010/01-09	Yhteensä	325 952
------------	----------	---------

11. Menetetty elinvuodet: Päihteiden aiheuttamat ennenaikaiset kuolemat (PYLL-indeksi)

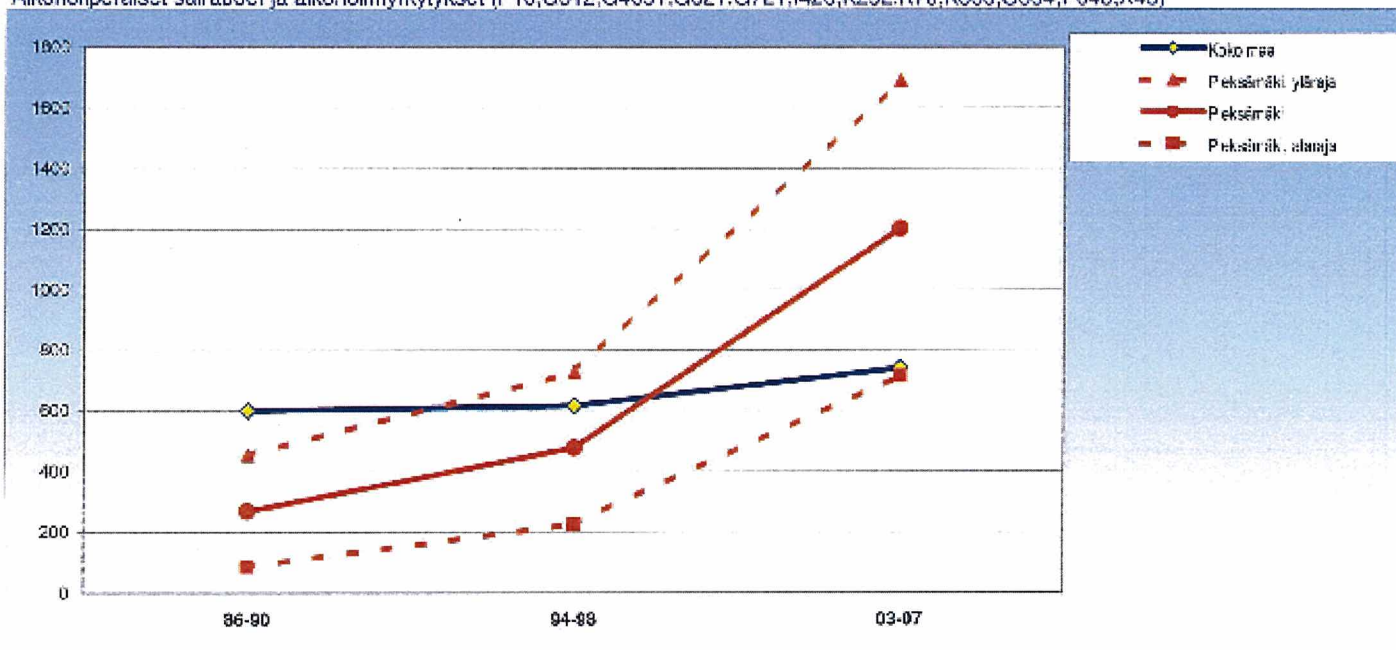
Valtakunnallisessa vertailussa Pieksämäen seudulla oli edelleen keskimääräistä huomattavasti enemmän alkoholin aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia. Vuosina 2003 – 2007 sekä miesten että naisten kohdalla tapahtui alkoholin käytön vuoksi 30 % enemmän ennenaikaisia kuolemia kuin Suomessa keskimäärin. Huolestuttavinta on, että erikoisesti naisten alkoholikuolemien määrä on jyrkässä nousussa (vrt. tilastot seuraavilla sivuilla).

Pieksämäki

Miehet

Alkoholiperäiset sairaudet ja alkoholimyrkytykset (F10,G312,G4051,G621,G721,I426,K292,K70,K860,O354,P043,X45)

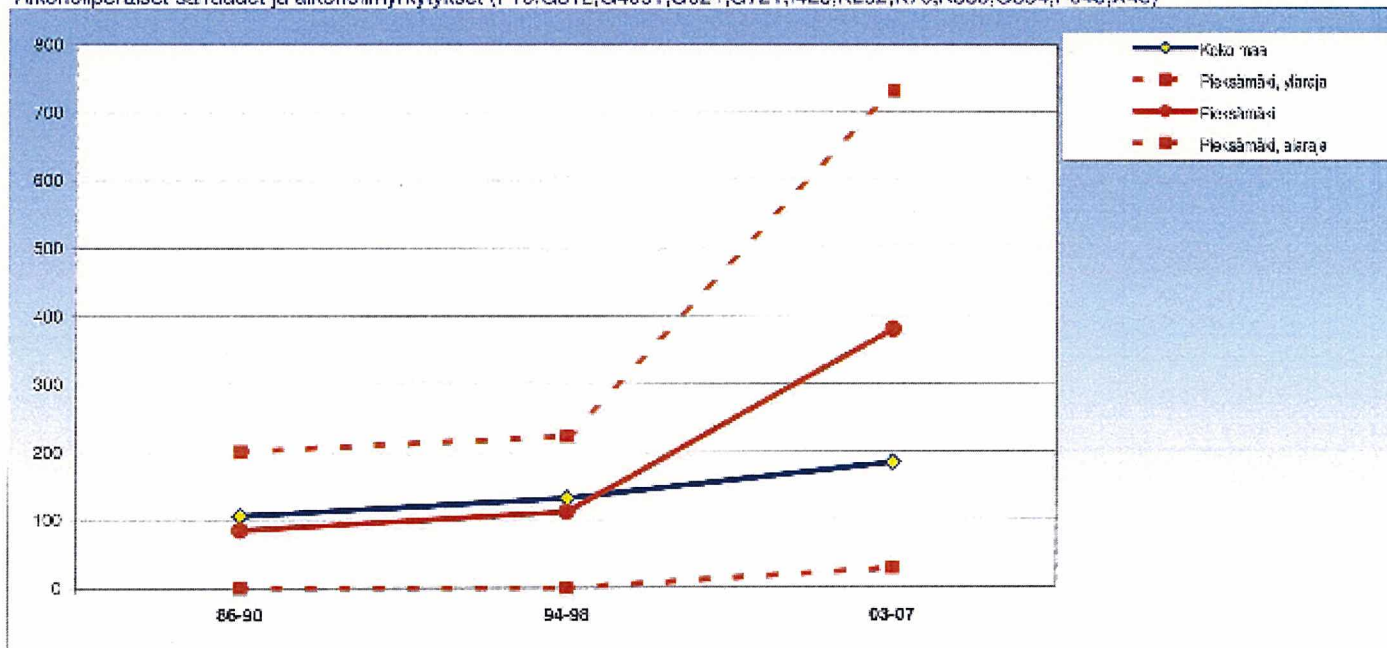
± 95 %:n luottamusväli

	86-00	94-98	03-07
Pieksämäki	268 ±183	475 ±250	1202 ±186
Koko maa	599 ±21	615 ±20	739 ±22

Pieksämäki

Naiset

Alkoholiperäiset sairaudet ja alkoholimyrkytykset (F10.G312,G4051,G621,G721,I426,K292,K70,K860,O354,P043,X45)

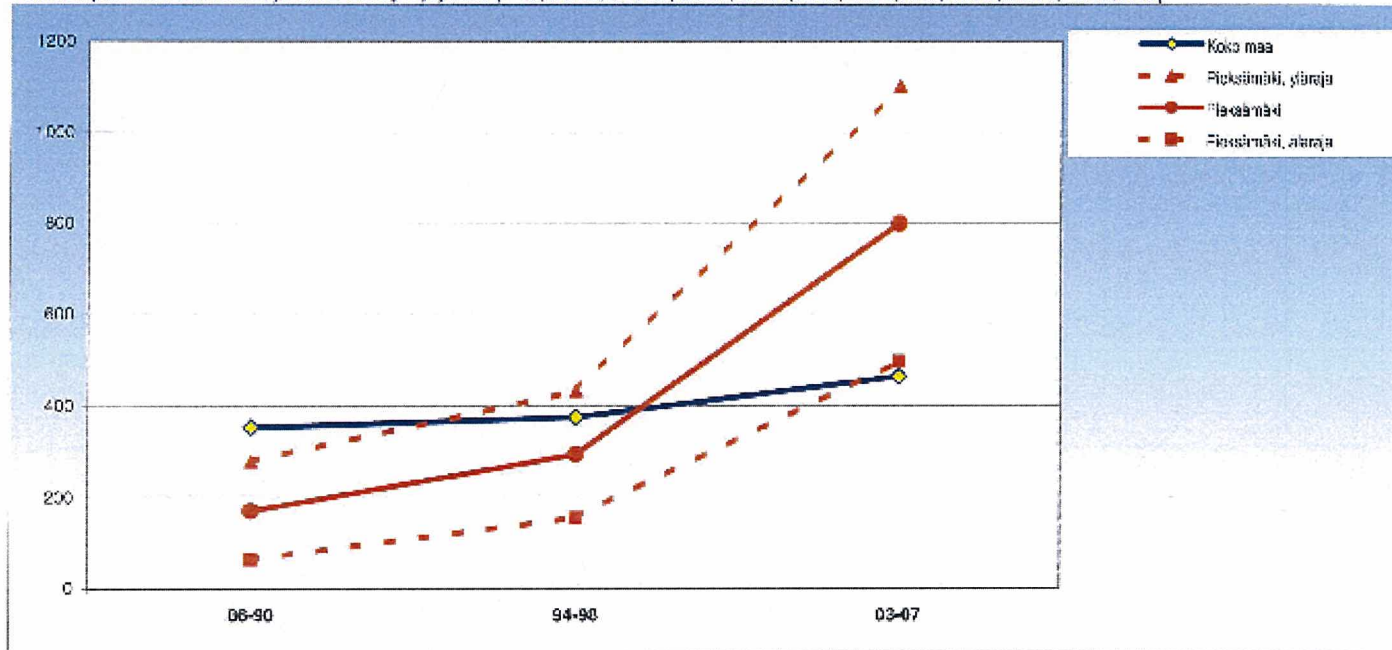
± 95 %:n luottamusväli

	86-90	94-98	03-07
Pieksämäki	84 ±116	111 ±111	380 ±951
Koko maa	105 ±9	132 ±9	184 ±10

Pieksämäki

Molemmat

Alkoholiperäiset sairaudet ja alkoholimyrkytykset (F10,G312,G4051,G621,G721,I426,K292,K70,K860,G354,P043,X45)

+ 95 %:n luottamusväli

	86-90	94-98	03-07
Pieksämäki	170 ± 108	294 ± 138	799 ± 302
Koko maa	353 ± 12	375 ± 11	463 ± 12